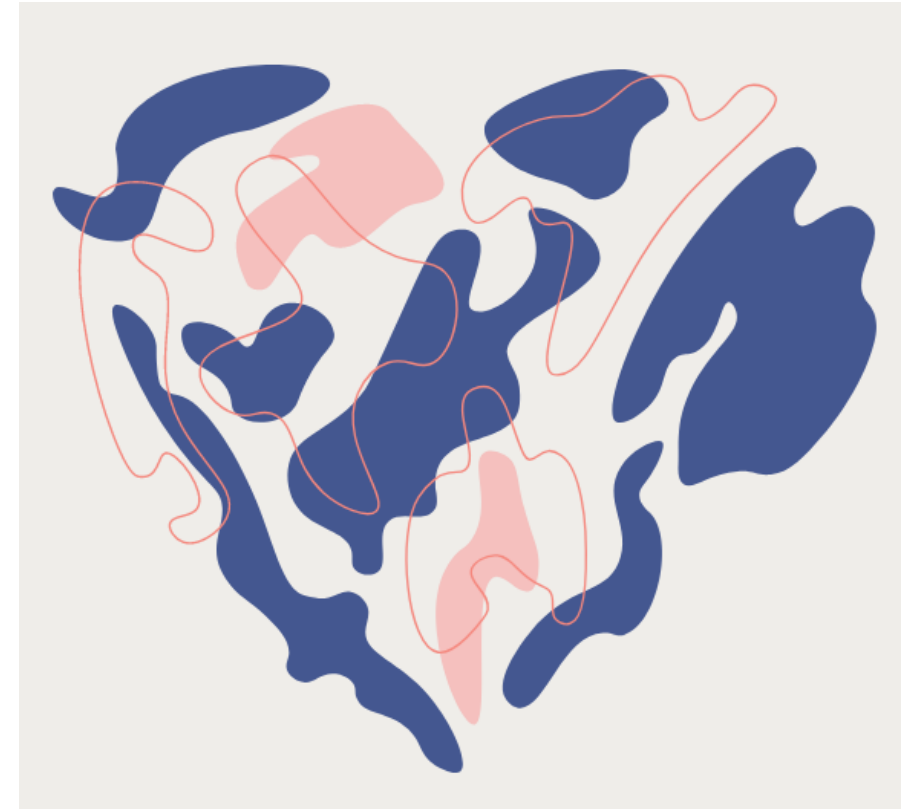

Keski-Suomen skenaariot Nostoja **työn tekemisen** ja **osaamisen** näkökulmasta

- Pohdi skenaarion kuvaamaa maailmaa opiskelijan, työkäisen, oppilaitoksen tai vaikkapa oppimisympäristön näkökulmasta.
- Mikä muuttuu? Miten tulevaisuuskuvaan pitäisi varautua?
- Nosta havaintojasi esille keskustelussa.
- Kirjaa skenaariokohtaisia havaintojasi post it -lapuille. Teemakeskustelun päätteeksi jätä laput kunkin skenaarion fläpppaperille.

YRITYSVALLAN NOUSU JA LUOKKAYHTEISKUNNAN PALUU

Valta	Valta keskittyy globaaleille suuryrityksille ja hypertuottavalle eliitille
Ympäristö	Kohti kestäväää tasapainoa suuryritysten johdolla
Teknologia	Merkittäviä teknologisia läpimurtoja, ei sääntelyä
Hyvinvointi	Julkinen sektori supistuu, suuryritysten hyvinvointipalvelut tukevat terveydenhuoltoa ja koulutusta

TYÖN TEKEMINEN

- Digitaalinen ja teknologiakehitys mullistavat työelämän perusteellisesti. Ihmistyön merkitys vähenee kaikilla aloilla ja kaikilla tasoilla.
- Työt, joissa korostuvat sosiaaliset suhteet, empaattisuus ja luovuus säilyvät. Arvostus ihmistyötä kohtaan kasvaa palveluissa ja ihmisen tarjoamasta asiakaspalvelusta maksetaan premium-hintaa.
- Digiyyhteudet ovat kattavat läpi koko maan, jonka myötä palvelut, työn tekeminen ja opiskelu tapahtuvat enemmässä määrin digitaalisilla alustoilla.
- Hypertuottava ja globaalisti toimiva asiantuntijaeliitti tuottaa suurimman osan taloudellisesta arvosta. Kilpailu huippuosajista on intensiivistä ja osaajat voivat valita paikkansa globaaleilla työmarkkinoilla.
- Työvoiman globaali liikkuvuus on suurta. Vapaa liikkuvuus johtaa aivovuotoon niiden maiden ja alueiden eduksi, jotka pystyvät tarjoamaan houkuttelevia elinolosuhteita ja elämyksiä.
- Vain osa löytää paikkansa uudistuneessa työelämässä. Yhteiskuntaa vaivaa korkea työttömyys ja työn polarisoituminen.

OSAAMINEN

- Yksityisen ja julkisen sektorin yhteistyöllä ylläpidetään yleissivistävä ilmainen peruskoulutus, jolla pyritään varmistamaan yhteiskunnan hyvinvointia.
- Korkeakoulusektori on supistunut ja erikoistunut. Opetus- ja tutkimustyötä tehdään lisääntyvästi yhteistyössä kansainvälisten suuryrityksen kanssa. Yritysten tilaamat koulutusohjelmat ovat merkittävässä roolissa. Myös yksityinen sektori toimii yhä useammin koulutuksen järjestäjänä.
- Moni pääsee jatko-opiskelemaan vain yritysten tarjoamien stipendien turvin. Kansainväliset online-yliopistot ja verkkokurssit tarjoavat osalle helpomman väylän koulutukseen.
- Työmarkkinoiden edistämä lyhytsyklisyys on tullut koulutusjärjestelmään jäädäkseen. Pienten koulutuskokonaisuuksien merkitys korostuu digitaalisissa oppimisympäristöissä.
- Bio- ja kiertotalous ovat Keski-Suomen kärkialoja. Myös IT- ja digiosaaminen korostuvat.

Keskustelunostoja

- Osaaminen eriarvoistuu
- Opiskeluvalintojen merkitys korostuu, jos haluaa työllistyä (yritysten edellyttämät osaamiset); ts. yksilön valintoja ohjaa se, mihin yritykset haluavat panostaa
- Oppilaitosten ja yritysten yhteistyö korostuu, mikä edellyttää oppilaitoksilta ketteryyttä sekä muutosvalmiutta ja -kykyä; mm. täsmä- ja lyhytkoulutusten tarjoaminen
- Osaamisen jatkuva ylläpito korostuu
- Digi-osaaminen korostuu ja edellyttää laaja-alaista kehittämistä; mm. digitaaliseen koulutukseen liittyvä ohjausosaaminen
- Kansainvälisen osaamisen kehittäminen, kun työpaikat ovat enenevästi kv-markkinoilla ja kv-kilpailtuja
- Vuorovaikutuksen ja johtamisen merkitys (opettajien ja johtajien merkitys)
- Koulutuksen merkitys väestön tasa-arvoistajana
- Uhkana oppilaitosten (yliopistojen) autonomian menetyks
- Yhteiskunnan kova-arvoistuminen uhkana – Mikä on julkisen vallan rooli väestön hyvinvoinnin turvaamisessa? Kuka pitää huolen, että koko väestö pysyy mukana?
- Palataanko entisaikojen patruuna-aikaan? Tarkoittaako se elämän kokonaisvaltaistumista, kun 'patruunat' tarjoavat sisältöä kaikille elämän osa-alueille ja koko perheelle?
- Yritykset tuottamassa yhteiskunnallista hyvää sidosryhmille, yrityskansalaisuus, vastuullinen liiketoiminta

TASAPAINOTTELUA KAKSINAPAISESSA MAAILMASSA

Valta	Kaksinapainen maailma, länsi yhtenäinen, Kiinan vaikutusvalta kasvaa
Ympäristö	Ilmastokriisiin vastataan blokkien sisällä
Teknologia	EU:n pyrkii omavaraisuuteen, teknologiainnovaatioiden painopiste Aasiassa
Hyvinvointi	Ennakoivaa terveydenhuoltoa EU:n terveysdataa hyödyntämällä

TYÖN TEKEMINEN

- Nopea digitaalinen ja teknologinen kehitys muuttaa työelämää ja prosessiautomaation kehitys jatkuu robotisaation ja tekoälyn yhteisvaikutuksella.
- Ihmistyötä tarvitaan aloilla, joissa korostuvat tunneälytaidot, kuten opetuksessa ja kasvatuksessa.
- EU:n jäsenvaltiot tiivistävät yhteistyötään työmarkkinoilla, mikä edistää työvoiman liikkuvuutta.
- Monet työllistyvät eurooppalaisiin yrityksiin, joilla ei ole toimipistettä Suomessa. Etätöiden tekeminen kasvaa tasaisesti.
- Työ on projektiluonteista.
- Ilmastonmuutos aiheuttaa merkittäviä pakolaisvirtoja ja myös Suomeen virtaa työikäistä väestöä.

OSAAMINEN

- EU-rahoitusta on tarjolla ennennäkemätön määrä. Rahoitus ohjaa voimakkaasti oppilaitoksia pyrkimyksenä varmistaa EU:n kilpailukyky ja omavaraisuus kriittisillä aloilla. Oppilaitokset ovat yhä erikoistuneempia.
- EU pyrkii omavaraisuuteen sekä materiaaleissa että teknologioissa, samalla korostaen vihreitä investointeja. Yhä enemmän tarvitaan osaamista myös robotiikkaan, tekoälyn ja automaatioon.
- EU:n kattavaa yhteistä terveysdataa on valjastettu edistämään hyvinvointia ja terveyttä.
- Osaamisen jatkuva päivitys korostuu tekoälyn ja teknologiakehityksen myötä.
- Koulutus on kansainvälistä ja englannin kielisen koulutuksen tarjonta yleistyy.
- Keski-Suomessa panostetaan korkean jalostusasteen tuotteiden ja teknologioiden vientimarkkinoihin, mihin tarvitaan osaajia.
- Kansallisesti panostetaan vahvasti puolustussektoriin. Keski-Suomeen on syntynyt kyber- ja puolustusteollisuuden keskittymiä, jotka ovat houkutelleet korkean osaamisen yrityksiä ja erikoistunutta työvoimaa alueelle.

Keskustelunostoja

- Positiivista on turvallisuus- ja puolustussektorin kasvu ja sen hyödyntäminen Keski-Suomessa
- Miten puolustussektorin koulutuksen kokonaisuus otetaan haltuun – se on muutakin kuin kyberiä (ulottuu mm. eri teollisuuden aloille)
- Mittaaminen eri osa-alueilla yleistyy, algoritmit ja analyysiosaaminen korostuu → tietopohjaisuus, tietojohdaminen
- Maahanmuuttajien (esim. jo tutkinnon omaavien) koulutusmallien uudistaminen ja työmarkkinoille pääsyn nopeuttaminen, mm. joustavammat kelpoisuus- ja kielikriteerit; uutta osaamista pakolaisvirtojen mukana → 'International school' – uusi EduFutura?
- Mittava EU-rahoitus on sekä uhka että mahdollisuus – kuka määrää suunnan, opetussisällöt jne.
- Koulutuksen eri tasojen roolit: Tuottaako fragmentoitunutta tai kevytosaamista? Miten varmistetaan kriittisen ajattelun kehittyminen ja analyttisyys?
- Koulutuspalveluiden tuottajilla viestinvälittäjän rooli työelämään erilaisten opiskelijoiden tukena

POHJOISMAINEN YHTEISTYÖ KURJISTUVASSA EUROOPASSA

Valta	Valta sirpaloituu ja EU:n toimintakyky heikkoa
Ympäristö	Pohjoismainen yhteistyö vahvaa, yksilönvastuu korostuu
Teknologia	Teknologian kehitys ja työelämän muutos kokee vastaiskun
Hyvinvointi	Hyvinvointi laskee ja eriarvoistuu

TYÖN TEKEMINEN

- Kaikessa tekemisessä korostuu Pohjoismainen tiivis yhteistyö EU-tason ja kansainvälisen yhteistyön vähentyessä. Samalla maat pyrkivät vahvistamaan omavaraisuuttaan ja palauttamaan kriittistä teollisuustuotantoa kotimaahansa.
- Teknologiat kehittyvät ja automaatio lisääntyy erityisesti rutiininomaisissa prosesseissa. Tekoälyä käytetään hyödyntämään, mutta ei korvaamaan ihmisten kykyä. Monimutkaisimmat asiat vaativat edelleen asiantuntijoiden työpanoksen. Asiakasrajapinnassa palvelua saa edelleen myös henkilökohtaisesti.
- Merkittävä osa työstä pysyy paikallisena, mutta pohjoismainen yhteistyö korostaa ruotsin kielen merkitystä yrityselämässä. Kansainvälinen kilpailu osajista on vähäistä.
- Perinteinen palkkatyön malli säilyy ja työsuhteet ovat tasaisia.
- Kotimainen ruuan tuotanto, vihreän siirtymän investoinnit ja uudelleenteollistumisen investoinnit lisäävät taloudellista aktiivisuutta ja työvoiman tarvetta myös syrjäisemmillä seuduilla.

OSAAMINEN

- Julkinen sektori pysyy edelleen merkittävimpana koulutuksen järjestäjänä, mutta koulutuksen rahoitusta kavennetaan ja kohdennetaan palvelemaan kriittisimpiä toimialoja.
- Ylemmän korkeakoulututkinon itserahoitus yleistyy ja lukuvuosimaksujen myötä koulutus eriarvoistuu ja sosioekonominen periytyminen lisääntyy.
- Perinteisellä lähiopetuksella on edelleen jalansijansa, vaikka digitaalinen opetus on yleistynyt. Lähiopetus nähdään merkittävänä myös syrjäytymisen ehkäisyn ja mielenterveyden tukemisen näkökulmasta.
- Suomessa panostetaan vihreään energiaan ja vetytalouteen. Myös maatalouden ja kotimaisen ruuan tuotannon sekä niissä tuotettujen innovaatioiden rooli kasvaa.

Keskustelunostoja

- Pohjoismaisten arvojen korostuminen
- Pohjoismaisten verkostojen uudelleen luominen ja vahvistaminen (ovatko jääneet nykykehityksessä muun yhteistyön varjoon?), ruotsin kielen asema
- Maatalouden vahvistumisen ja uudelleenteollistumisen vaikutukset koulutussektorille
- Ympäristökoulutuksen merkitys kasvaa
- Yrityskannan koko pienenee ja yksityisyrittäjäyys kasvaa → Yrittäjyysosaamisen kasvattaminen paikkaamaan kuihtuvaa suuryritysten lovea
- Hyötyvätkö tässä erityisesti Länsi ja Etelä-rannikon alueet? → yhteistyön tarve
- Uhkana eriarvoistuminen – osaamissektorin panos myös mielenterveystyöhön